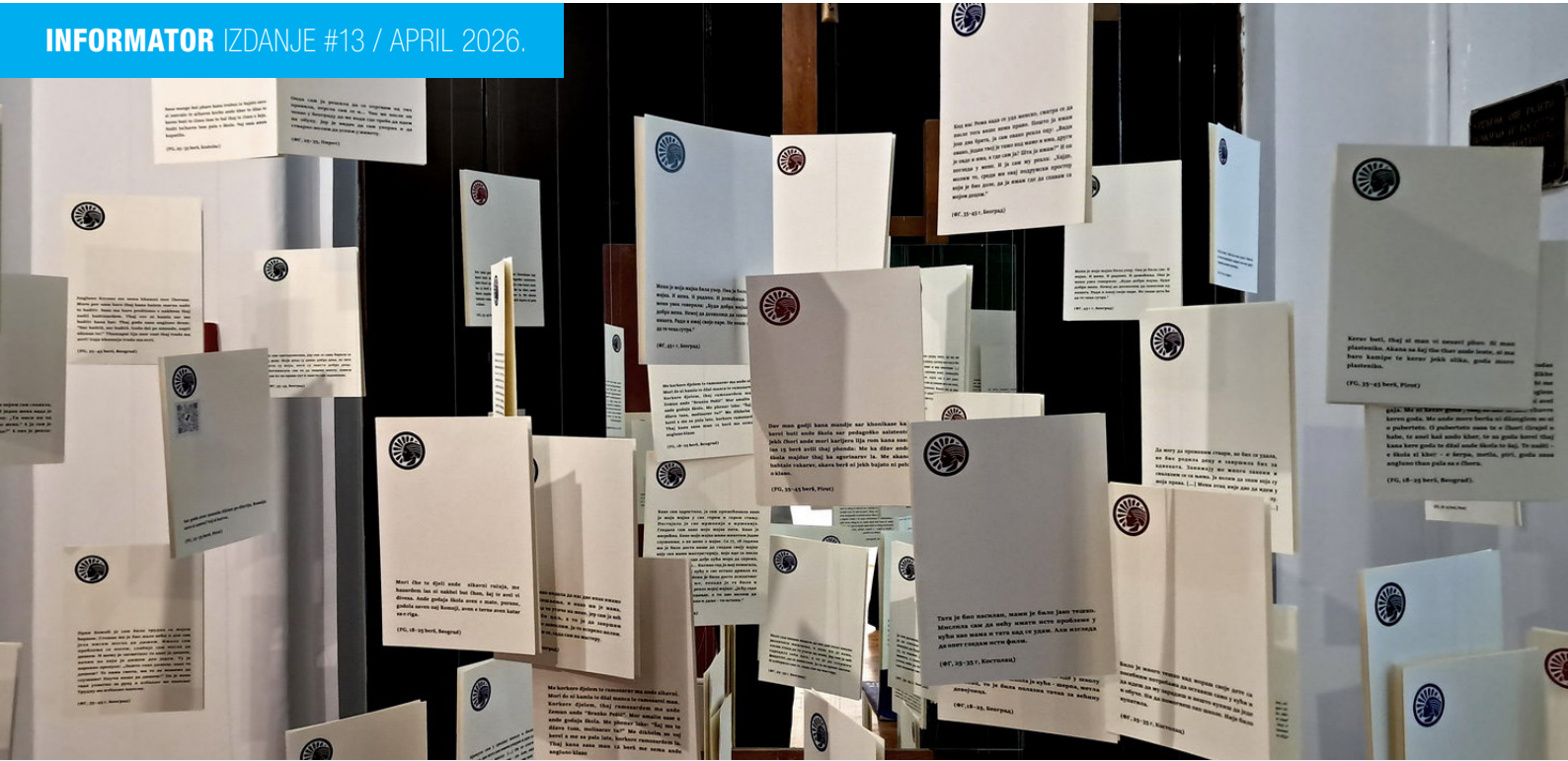

INFORMATOR IZDANJE #13 / APRIL 2026.

U okviru ovog izdanja Informatora donosimo pregled ključnih aktivnosti realizovanih tokom Meseca romskog ženskog aktivizma.

Kampanja **Mesec romskog ženskog aktivizma** prvi put je održana 2010. godine. Od tada se svake godine, u periodu od 8. marta do 8. aprila, članice Romske ženske mreže okupljaju oko zajedničkog cilja – povećanja vidljivosti Romkinja u društvu i ukazivanja na izazove sa kojima se suočavaju. Kampanja započinje na Međunarodni dan žena, 8. mart, kada aktivistkinje upućuju poruke javnosti i donosiocima odluka o položaju Romkinja u Srbiji, a završava se 8. aprila, na Međunarodni dan Roma.

I ove godine, zahvaljujući organizacijama civilnog društva, u fokusu su bili dečji brak kao oblik rodno zasnovanog nasilja, ali i značaj ekonomskog osnaživanja žena i devojčica kao važnog koraka ka izlasku iz kruga nasilja.

Tokom kampanje imali smo priliku da prisustvuemo **18. sastanku Koalicije za okončanje dečjih brakova**, uz učešće Tatjane Macure, ministarke bez portfelja zadužene za rodnu ravnopravnost, prevenciju nasilja nad ženama i ekonomsko i političko osnaživanje žena. Tom prilikom ministarka je istakla da Srbija intenzivno radi na unapređenju zakonodavnog okvira, uključujući izmene u oblasti sprečavanja nasilja u porodici i zaštite dece, kako bi se dodatno ojačali mehanizmi prevencije i reagovanja. Takođe je ukazala na važnost borbe protiv dečjih brakova i naglasila značajnu ulogu organizacija civilnog društva u prevenciji nasilja nad ženama i devojčicama.

Organizacija civilnog društva **Bibija – romski ženski centar** je u Kući ljudskih prava 24. marta 2026 godine u okviru kampanje mesec romskog ženskog aktivizma održala završni događaj u okviru projekta **„Romkinje – Ekonomski O snažene“**. Tom prilikom su polaznicama obuka podeljeni sertifikati i oprema. Projekat se sprovodi uz podršku UN WOMEN, u okviru programa **„PRO – Lokalno upravljanje za ljude i prirodu“**, koji zajednički sprovode agencije Ujedinjenih nacija u Srbiji – UNOPS, UNICEF, UNFPA i UNEP, u saradnji sa Vladom Republike Srbije i uz finansijsku podršku Vlade Švajcarske.

Cilj projekta je poboljšanje socio-ekonomskog položaja romskih žena i devojčica iz porodica sakupljača otpada u **Apatinu, Baču, Valjevu, Kuli, Loznicima, Obrenovcu, Odžacima, Prijepolju, Rumi, Sremskoj Mitrovici, Ubu i Šidu**, jačanje njihove otpornosti na siromaštvo, nasilje i diskriminaciju, kroz povećanje njihove zapošljivosti sticanjem novih veština, mentorskom podrškom, ali i kroz mobilizaciju zajednice i promociju integrativnog pristupa za uključivanje na tržište rada. U toku ovog projekta održane su 22 radionice na kojima je učestvovalo 65 žena.

Međunarodne organizacije za ljudska prava, poput UN i Saveta Evrope, navode da većina romske populacije u Evropi živi u siromaštvu i socijalnoj isključenosti. Romkinje nisu samo u nepovoljnijem položaju u odnosu na žene iz neromske populacije, već i na romske muškarce, jer su izložene ozbiljnim oblicima diskriminacije čak i unutar sopstvenih zajednica. Devojčice su u znatno lošijem položaju od dečaka kada je u pitanju obrazovanje, rano napuštaju školovanje zbog siromaštva, ranih i prisilnih brakova, rasne diskriminacije i porodičnog/vršnjačkog nasilja. Pored toga, duboko ukorenjene predrasude i stereotipi u većinskom stanovništvu sprečavaju Romkinje da imaju jednak pristup zaposlenju i samozapošljavanju, držeći ih u stanju siromaštva i ekonomske zavisnosti.

Kroz programe ekonomskog osnaživanja i zapošljavanja koje je sprovodila naša organizacija do sada je prošlo više od 1200 žena i na to smo jako ponosne. Jer samo ekonomski osnažena žena može u svojoj porodici da donosi odluke, da lakše izađe iz situacije nasilja, da utiče na obrazovanje svoje dece, naročito devojčica i to su nam ovakvi projekti pokazali na terenu u romskoj zajednici.

Slavica Vasić Mitrović, Bibija – ženski romski centar

Uspostavljena je saradnja sa lokalnim filijalama Nacionalne službe za zapošljavanje kroz različite aktivnosti vezano za registraciju Romkinja koje su uspešno završile obuke u bazu podataka NSZ. Žene su takođe dobile informacije o dostupnim merama aktivne politike zapošljavanja i drugim programima podrške.

Korisnice programa su pohađale obuke po sopstvenom izboru u školi Akademija Edukativa, koja im je izdala sertifikate nakon uspešnog završetka kurseva, priznate i akreditovane od strane Ministarstva prosvete Republike Srbije. Tokom procesa, Bibija je svim korisnicima pružala mentorsku podršku, a za svaku ženu je pripremljen individualni plan podrške u saradnji sa Nacionalnom službom za zapošljavanje.

Okrugli stolovi sa lokalnim institucijama u okviru projekta „Romski ženski aktivizam u borbi protiv dečjih brakova“

Tokom ovogodišnje kampanje podržani su i okrugli stolovi sa lokalnim institucijama u okviru projekta **Romski ženski aktivizam u zaštiti romskih devojaka i devojčica od nasilja uzrokovano dečjim brakovima** koji podržava UN Trust Fund. Projekat je usmeren na smanjenje rasprostranjenosti dečjih brakova u Srbiji i zaštitu romskih devojčica.

U aktivnosti je uključeno 20 aktivistkinja Romske ženske mreže iz 10 gradova: Piro, Bujanovac, Vranje, Kostolac, Zrenjanin, Pančevo, Žabalj, Leskovac, Kruševac i Beograd.

Gradovi i opštine izabrani su zbog visoke zastupljenosti dečjih brakova, kao i postojećih kapaciteta lokalnih organizacija i uspostavljenih protokola saradnje za zaštitu žena i devojčica od nasilja i prevenciju dečjih brakova.

U okviru sastanaka sa lokalnim institucijama predstavljena je **Analiza studije slučaja „Dečji brak i nasilje u porodici“**, koju je Romska ženska mreža Srbije izradila uz podršku Trag fondacije.

Na promociji analize 7. aprila u Etnografskom institutu SANU, predsednica Upravnog odbora Romske ženske mreže Srbije, Slavica Vasić Mitrović, govorila je o položaju Romkinja u Srbiji i dugogodišnjem radu mreže na suzbijanju dečjih brakova kao oblika rodno zasnovanog nasilja.

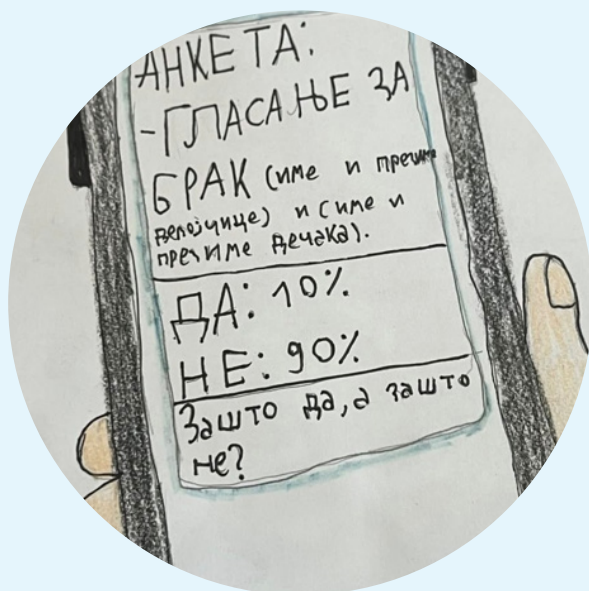
Istaknuto je da dečji brakovi i dalje često bivaju relativizovani kao „tradicija“, uz nedovoljnu institucionalnu reakciju. Aktivistkinje mreže podelile su iskustva sa terena i ukazale na značaj poverenja koje žene iz romske zajednice imaju u njihove organizacije.

Ključni podaci istraživanja:

- 51% ispitanica stupilo je u dečji brak do 15. godine života
- 49% između 16. i 17. godine
- 5% ispitanica imalo svega 13 godina prilikom stupanja u brak
- 67% i dalje živi u nasilnim zajednicama
- 17% je razvedeno
- 14% su udovice

Nalazi ukazuju da rani brakovi često znače rano preuzimanje tradicionalnih uloga, pritisak da devojčice postanu majke i visok rizik od nasilja. Podaci ukazuju na gotovo potpunu nespremnost žena da napuste nasilne odnose.

Analiza je predstavljena i u više gradova širom Srbije, među kojima su **Novi Sad, Kostolac, Piro, Leskovac, Kragujevac, Vranje, Bujanovac, Beograd, Žabalj, Kruševac, Aleksinac, Zaječar i Valjevo.**

Dečji brakovi i dalje ostavljaju ozbiljne posledice po život i razvoj dece, posebno u sredinama u kojima podrška izostaje. Kako bi se na ove situacije reagovalo ranije i kako bi deca dobila zaštitu na vreme, organizacija **Praxis** sprovela je projekat **„Podrška prevenciji i eliminaciji dečjih brakova u GO Obrenovac“**. Projekat je deo šire inicijative **„Prava deteta su ljudska prava“**, koju sprovodi Užički centar za prava deteta uz podršku Evropske unije.

U Obrenovcu, kao i u drugim sredinama, problem dodatno produbljuje siromaštvo, rodna neravnopravnost, rano napuštanje školovanja i nedovoljno usklađen rad institucija, zbog čega deca u riziku često ostaju nevidljiva sistemu zaštite.

Projekat je bio usmeren na edukaciju dece i roditelja, saradnju sa školama i institucijama, kao i jačanje međusektorske saradnje obrazovnih, socijalnih, zdravstvenih i bezbednosnih službi. Razvijen je i **Predlog praktične politike** sa jasnim procedurama za praćenje dece u riziku i brzo reagovanje.

Nastavnici i stručni saradnici ističu da su radionice bile posebno značajne za decu u povećanom riziku, jer su im pružile prostor da govore i saznaju kako da potraže pomoć. Više od **80% dece** navelo je da su radionice bile izuzetno korisne.

Ključne preporuke:

- Uvođenje prevencije dečjih brakova u programe rada škola (od 5. do 8. razreda)
- Praćenje dece u riziku tokom kritičnih perioda, posebno tokom letnjeg raspusta
- Formiranje tima za hitne intervencije u roku od 24 sata
- Rad sa roditeljima i zajednicom na promeni stavova o ranoj udaji i ženidbi
- Mentorska i vršnjačka podrška mladima, uz karijerno savetovanje